

Koudumer verhalen uit de Tweede Wereldoorlog

Geen doorsnee NSB'er: Anne Jacob van der Veer

Tijdens de oorlog kozen sommige Koudumers de kant van de bezetter. Vaak waren ze lid van de Nationaal Socialistische Bond (NSB), een politieke partij onder leiding van Anton Mussert, die de bezetting van Nederland in 1940 door de Nazi's van Hitler verwelkomde. Enkele dorpsgenoten gingen nog een flinke stap verder door onderduikers te verraden of dienst te nemen in het Duitse leger. Van de drie Koudumers die het laatste deden kwam er één levend en wel terug. Na de oorlog zijn hij en zijn vrouw veroordeeld.

„Omdat ze als groentekweekers voor de mestvaalt teelden”, trachtte de tuinder Anne van der Veer te Koudum z'n lidmaatschap van de N.S.B. tijdens de bezetting te motiveren. Hij bleek overigens een meeloper te zijn geweest, want daarnaast was hij lid van den Tuinbouwraad voor de Provincie Friesland en lid van de Buurtboerenraad der gemeente H.O.N. Als alle N.S.B.-ers, gaf ook de onfortuinlijke tuinder toe, na 1940 gedwaald te hebben, maar 't Tribunaal was er toch niet zoo van overtuigd, dat hij volkomen „genezen” was. „Duitsland is het hart van Europa”, „internationaal Jodendom”, „internationaal kapitalisme”, zijn uitdrukkingen, die nu niet bepaald van een juiste geesteshouding spreken. Maar slecht bekend stond besch. niet en het Tribunaal wilde ook rekening houden met beschuldigde's groot gezin, dat, wil het financieel niet ten gronde gaan, zijn bijstand dringend noodig heeft. 1 Jaar interneering, luidde dan ook de uitspraak, met aftrek v. preventief en ontz. v. d. beide kiesr. v. 10 j.

Fragment van het verslag van het tribunaal waarin Anne van der Veer veroordeeld werd.

Friesch Dagblad 31-3-1946

De berechting van 'foute Nederlanders' vond plaats tijdens 'tribunalen'. Van zwarthandelaren werd hun verdiende geld afgepakt. In Friesland werden onder andere processen gehouden in Leeuwarden, Heerenveen en Sneek. Kranten deden verslag van de zittingen en de uitgedeelde straffen. Voor zover bekend kregen in totaal minstens tien dorpsgenoten een veroordeling. In veel gevallen betekende dat een jaar opsluiting en tien jaar ontzegging van het stemrecht.

Een van de veroordeelden was de tuinder Anne Jacob van der Veer (1900-1978). Zijn zoon Jaap heeft enkele jaren geleden het levensverhaal van Anne gepubliceerd op de website van Histoarysk Koudum. In het voorwoord schrijft hij over het NSB-verleden van Anne: 'Denk niet dat het mijn bedoeling is het goed te praten, al zou ik sommige zaken liever achterwege laten.' Na de oorlog is Jaap nooit gepest zoals de meeste kinderen van NSB-ouders. Dat is een teken van een ongewone situatie. Anne van der Veer was dan ook geen doorsnee NSB'er en zeker geen meeloper die in 1940 op de wagen sprong.

Anne van der Veer
op latere leeftijd

Het bijzondere levensverhaal geeft inzicht in dramatische gebeurtenissen die Anne troffen en zijn keuzes die maakten dat hij al in 1934 in de NSB van Mussert belandde. Frustratie voert de boventoon. Anne zocht de schuld voor zijn situatie niet in de eerste plaats bij zichzelf maar gaf anderen de schuld. Joden hielden volgens hem het kapitalistische systeem in stand dat maakte dat

hij als tuinder gedwongen was tot een armoedig bestaan. Hij stond op goede voet met de Duitse commandant in Staveren, toch heeft hij nooit mensen verraden, hoewel hij de gelegenheid had.

Interneringskamp Sondel waar Anne van der Veer zijn straf onderging. Het kamp was in 1941 voor de Duitse defensie gebouwd als radarstation Eisbär. Als interneringskamp fungeerde het van 1946 tot 1951.